

Themateams en speerpunten in de Lokale Klimaat Agenda

Rol van de themateams

Aan de hand van vijf thema's worden in de themateams ervaringen met succesvolle klimaatinitiatieven uitgewisseld, met opschaling van deze initiatieven als doel. Tevens worden nieuwe ontwikkelingen geïnitieerd door middel van pilots en onderzoek. De themateams ontwikkelen, vergaren en verspreiden kennis en signaleren knelpunten. Verdieping vindt plaats in leergroepen.

De themateams brengen samenhang in de diversiteit aan onderwerpen, instrumenten en informatiekkanalen en hebben een brugfunctie richting de ministeries.

Themateamleden

Leden van de themateams zijn voorlopende gemeenten, waterschappen, klimaatambassadeurs, ambtelijke vertegenwoordiging van diverse ministeries en provincies. De themateams worden ondersteund door een secretaris vanuit AgentschapNL.

Secretarissen Themateams Agentschap NL

Duurzame gebouwde omgeving: secretaris: René Schellekens, (088) 602 2709, rene.schellekens@agentschapnl.nl

Duurzame mobiliteit: secretaris: Martien Das, tel. (088) 602 2628, martien.das@agentschapnl.nl

Duurzame bedrijven: secretaris: Annemie Loozen, tel (088) 602 2282, annemie.loozen@agentschapnl.nl

Duurzame energie: secretaris: Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

Klimaatneutrale steden: secretaris: Irma Straathof, tel. (088) 602 2780, irma.straathof@agentschapnl.nl

De 5 thema's

Thema Duurzame gebouwde omgeving

De gebouwde omgeving is verantwoordelijk voor 40% van ons energiegebruik. Iedereen is het erover eens dat daar een grote efficiencyslag te maken is. Daar is klimaatambassadeur Jeroen Nobel (wethouder Haarlemmermeer) met het Themateam gebouwde omgeving hard mee bezig. In de afgelopen periode is al veel tot stand gekomen. In deze periode (2011-2014) wil Jeroen Nobel samen met de andere overheden inzetten op de onderstaande speerpunten. Het thema duurzaam gebouwde omgeving is voornamelijk een gemeentelijk thema, maar provincies en waterschappen spelen ook een belangrijke rol, bijvoorbeeld wat betreft hun eigen gebouwen.

In de LKA zijn 2 speerpunten vanuit dit thema opgenomen:

1. *Bestaande woningen en gebouwen energiezuiniger maken*

*>> Als het gaat om duurzaamheid,
innovatie en internationaal*

Acties:

- Door koppeling van energie- en armoedebeleid worden lagere energielasten voor lagere inkomens groepen én energiebesparings-maatregelen gerealiseerd.
- Gemeenten zetten programma's op voor isolatie van bestaande koopwoningen en spelen actief in op overheidsprogramma's als 'Meer met Minder' en 'Blok voor Blok'.
- Gemeenten voeren energiebesparing door in de gemeentelijke organisatie, zowel wat betreft vastgoed, verlichting als ICT.

2. Naar energieneutrale nieuwbouw

Acties:

- De bouwkwaliteit van de op te leveren nieuwbouw wordt beter nageleefd en zo nodig gehandhaafd, zodat de wettelijke energie-prestatie-eisen in zowel woning- als utiliteitsbouw daadwerkelijk gerealiseerd worden.
- Daarnaast benutten gemeenten de kansen in vrijwillige afspraken met ontwikkelaars om gebouwen en wijken energiezuiniger te bouwen.

Instrumenten:

- [Gereedskapskist bestaande bouw](#)
- [Handreiking Prestatieafspraken Energie bestaande bouw](#)
- [Overzicht Publicaties gebiedsonwikkelingsproces.](#)

Duurzame Openbare Verlichting

Binnen het thema Duurzame gebouwde omgeving valt ook Duurzame Openbare Verlichting (OVL). Nederland is een van de meest verlichte landen ter wereld. Er is nog veel winst te behalen door energiezuinige openbare verlichting (OVL) toe te passen. Het grootste energieverbruik en besparingspotentieel ligt bij gemeenten. Onder aanvoering van Rob Metz wordt bekeken hoe de acties van de (succesvolle) Taskforce Verlichting zullen worden voortgezet. Zo werkt Rijkswaterstaat aan duurzame verlichting langs de snelwegen. Onlangs werden bijvoorbeeld langs de A44 292 lichtmasten uitgerust met LED-verlichting. Dat scheelt een hoop energie en onderhoudskosten. Ook op openbare verlichting langs provinciale wegen kan energiewinst geboekt worden.

Instrumenten:

- [Rekentool macro-energielabel OVL + handleiding](#)
- [Rekentool installatie-energielabel OVL + handleiding](#)
- [Rekenmodel Zicht op licht](#)
- [Rekenhulp energie-efficiënte armaturen](#)
- [Pluk & Play-list OVL voor gemeenten](#)

Diverse andere instrumenten, factsheets, brochures en rapporten vindt u op www.agentschapnl.nl/programmas-regelingen/publicaties-openbare-verlichting.

Thema Duurzame Mobiliteit

Mobiliteit zorgt voor circa 20% van de totale CO₂-uitstoot. Daarnaast heeft verkeer gevolgen voor de leefbaarheid (geluid en luchtkwaliteit) en maakt toenemende autocongestie stedelijke gebieden minder bereikbaar. Een transitie naar duurzame mobiliteit is dus hard nodig. Daarom werken rijk, provincies, waterschappen en gemeenten zowel aan het veranderen van gedrag (Het Nieuwe Werken, bijvoorbeeld meer thuis werken) als aan het vergroenen (schone voertuigen en introductie schone brandstoffen). Joost Helms (wethouder Eindhoven) en het themateam Schone en zuinige

mobiliteit vormen een inspirerende motor en zullen in deze periode vooral inzetten op onderstaande speerpunten.

In de LKA zijn 3 speerpunten vanuit dit thema opgenomen:

3. *Naar betere ketenmobiliteit*

Acties:

- Gemeenten en provincies verduurzamen het lokaal en regionaal vervoer door het aanbod van deelauto's te verhogen.
- Gemeenten en provincies verbeteren de lokale en regionale fietsinfrastructuur.
- Gemeenten en provincies zetten in op een duurzaam regionaal OV (kwaliteit, duurzaamheid, informatievoorziening).

4. *Duurzaam goederenvervoer*

Acties:

- Gemeenten gaan ten eerste slimme stadsdistributie stimuleren. Waar mogelijk gekoppeld aan de ontwikkeling van regionale goederenhubs, vooral ook voor vervoer over water en rail.
- Ook worden Milieuzones ingesteld of uitgebreid ter verbetering van de luchtkwaliteit.
- Via een privilege-beleid stimuleren gemeenten verduurzaming van het vrachtwagenpark.
- Provincies dragen bij door de aanleg van regionale goederenhubs.

5. *Groen gas en elektisch vervoer*

Acties:

- Gemeenten en provincies realiseren vulpunten voor groen gas en waterstof (weg en water) en oplaadpunten voor elektrische voertuigen.
- Ook gaan gemeenten en provincies milieuvriendelijke voertuigen (auto's en zware voertuigen) stimuleren door een privilege-beleid (gereserveerde parkeerplekken).
- Gemeenten en provincies gaan zelf ook deze voertuigen inkopen.

Instrumenten:

- [Handreiking klimaatbeleid en duurzame mobiliteit voor gemeenten](#)
- [Startgids Elektrisch Rijden gemeenten \(actualisatie\)](#)

Thema Duurzame bedrijven

Economische ontwikkeling en duurzaamheid versterken elkaar. Een economie die minder afhankelijk is van fossiele brandstoffen staat nu en in de toekomst op voorsprong. Bedrijven zien deze noodzaak ook in toenemende mate; overheid en bedrijfsleven kunnen door samen te werken het transitietempo versnellen. Klimaatambassadeur Alexandra van Huffelen (wethouder Rotterdam) en het Themateteam Duurzame Bedrijven zijn daar een 'aanjager' voor.

In de LKA zijn 2 speerpunten vanuit dit thema opgenomen:

6. *Lokale duurzame economie*

Acties:

- Gemeenten gaan structurele samenwerkingsverbanden tussen bedrijven en kennisinstellingen opzetten gericht op versterken, verduurzaming en groene stages en banen.

- Zij bieden regionale koplopers een platform ter inspiratie van het verdere bedrijfsleven.
- Ze stimuleren dat lokale bedrijven Green Deals met de overheid afsluiten.
- Gemeenten, provincies en waterschappen zullen optreden als launching customer voor duurzame innovaties.
- Er wordt naar gestreefd duurzaamheid op te nemen als voorwaarde in alle innovatieregelingen van provincies.

7. *Energiebesparing bedrijven via handhaving*

Actie:

- Gemeenten intensiveren de handhaving en het toezicht op naleving van de Wet Milieubeheer intensiveren, door prioriteitstelling, kennisverspreiding en inzet van capaciteit.

Instrumenten:

- Beter en groener energie besparen op ICT-systemen: normering EIA
- Verduurzaming MKB: drijfveren en de rol van de gemeente

Thema Duurzame energieproductie

Gemeenten, provincies en waterschappen hebben een belangrijke rol bij de realisatie van duurzame energieprojecten, als bevoegd gezag, beleidsmaker, launching customer, etc. Klimaatambassadeur Maarten van Poelgeest (wethouder Amsterdam) is zich bewust van die belangrijke rol van gemeenten en samen met het Themateam Duurzame Energieproductie zoekt hij naar de mogelijkheden om die ontwikkeling te versnellen. Provincies en Waterschappen hebben eveneens een belangrijke rol. Zo richt Klimaatambassadeur Gert Verwolf (Waterschappen) zich op duurzame energiewinning en de Afvalwaterketen.

In de LKA zijn 2 speerpunten vanuit dit thema opgenomen:

8. *Lokale duurzame energie productie*

Acties:

- Gemeenten zetten in op zelflevering en op (lokale) DE-projecten. Beide onderwerpen zijn onderdeel van de Green Deal.

9. *Smart grids*

Acties:

- Verschillende gemeenten denken al na over de toepassing van smart grids in de ontwikkeling van nieuwe wijken, zoals Nieuwveense Landen in Meppel en de Draai in Heerhugowaard. In Hoogkerk vindt een eerste pilot plaats.
- Gemeenten gaan in de komende jaren proefprojecten actief initiëren en faciliteren. Communicatie naar en draagvlak bij bewoners is daarbij belangrijk.
- De rijksoverheid gaat via het Innovatieprogramma Intelligente netten een aantal proeftuinprojecten lokaal opstarten (16M€).

Instrumenten:

- Factsheet beleidskansen voor duurzame energie
- Brochure Kracht uit eigen energie
- Informatiekaart Lokale duurzame energiebedrijven.

Thema Klimaatneutrale stad/regio

De 'Klimaatneutrale stad en regio' als inspirerend perspectief vraagt naast de eerder genoemde sectorale vernieuwingen ook meer integrale innovaties; organisatorisch, institutioneel, beleidsmatig en financieel. 'De Klimaatneutrale stadsregio' is hier geïntroduceerd als overdrachtelijk begrip. Duurzaamheid houdt niet bij de gemeentegrens op, klimaatneutraliteit wordt niet door de gemeente alleen bereikt. Dat vereist een intensieve samenwerking tussen stad, omgeving en regio, tussen gemeente, provincie en waterschap. Een duurzame en klimaatneutrale omgeving komt alleen in samenwerking tot stand. Of het nu gaat om biogaswinning of windenergie, realisatie ervan is een samenspel van gemeenten, provincies en waterschappen. Met andere woorden de 'klimaatneutrale stad' vraagt een duurzame gebiedsontwikkeling. Vanuit het innovatieprogramma Klimaatneutrale Steden zijn sinds 2010 acht gemeenten bezig met het in de praktijk brengen van hun route naar klimaatneutraliteit. Samen met klimaatambassadeur Berend de Vries (wethouder Tilburg) vormen zij een koplopersgroep die kennis- en ervaringen delen met andere gemeenten. Provincies en Waterschappen hebben vergelijkbare ambities en werken op lokaal niveau samen met gemeenten aan concrete projecten. Klimaatambassadeur Stefan Kuks (Waterschap Regge en Dinkel) zet zich in voor ketensamenwerking op het snijvlak van mitigatie en adaptatie in de gebouwde omgeving.

In de LKA is 1 speerpunt vanuit dit thema opgenomen:

10. Transitie naar de 'Klimaatneutrale stad en regio'

Acties:

- Lokale overheden formuleren in aansluiting op de nationale Routekaart 2050 zelf ook routekaarten naar de klimaatneutrale stad en regio. Dat kan ook in regionaal verband. Initiatieven gericht op klimaatneutraliteit gaan makkelijk over gemeentegrenzen heen en zeker voor kleinere gemeenten geldt: samen sterk! Regionale samenwerkingsverbanden kunnen gemeenten een extra zetje geven om klimaatbeleid op te zetten en te borgen. Momenteel werken verschillende partijen, waaronder het KlimaatVerbond, daarom aan plannen om de Routekaart 2050 een vervolg te geven in de vorm van regio-routekaarten.
- Lokaal sluiten gemeenten duurzaamheids-allianties met bedrijven, organisaties en burgers. Integrale planvorming zal worden vorm gegeven, zeker waar het gaat om duurzame gebiedsontwikkeling of gebiedsgericht energiebeleid.
- Het Klimaatbeleid wordt verankerd in de gemeentelijke organisatie.
- Lokale overheden zorgen voor uitwisseling van leerervaringen en innovatieve aanpakken en leren van elkaar.
- Het rijk benadrukt het belang van lokaal en regionaal klimaatbeleid. Het rijk faciliteert monitoring van de duurzaamheidsvoortgang en resultaten door een uniforme monitorings-systematiek en maakt de gegevens op een toegankelijke manier beschikbaar.
- Het rijk faciliteert ook kennisuitwisseling van best practices, gericht op innovaties t.a.v. de geformuleerde speerpunten. De bestaande 'Communities of Practice' vervullen al een dergelijke functie.

Instrument:

- Stappenplan klimaatneutrale gemeentelijke / provinciale organisaties.